

КРУМ ГРИГОРОВ

ВЪРШИТБА

chitanka.info

Ожънахме с мама, свезохме снопите и трябваше да вършеем. В село нямаше вършачка, та хората вършееха с коне. Ние нямахме и кон. Мама ме пращаше да жъна на по-имотните кое за пари, кое за кон да ни дадат за вършитба. Ала кон не можахме да намерим. Тоя — бил му зает, оня — обещал го на близък роднина. Хамбарът ни отдавна беше празен. Само едри плъхове препускаха и щом отворех вратата, се разбягваха. Мама беше взела назаем някоя и друга крина и все обещавахе: „Овършеем ли, ще го върнем.“ Сега да искаме пак в заем, не идеше. Всеки ще каже: „Овършейте си!“

— Щом няма кон, с говедата ще окълцаме — рече мама. — Колкото можем, толкова.

Вечерта наметохме хармана, напръскахме го с вода да глътне праха и затегнахме стожера. На заранта мама се събуди още в тъмно.

— Хайде стани, дорде наредим снопите, ще се разсъмне!

Тя беше украсила стожера с червена китка от градинчето. Както са весели и червени цветята, тъй здрави и живи да бъдем цяла година. Заслагахме снопи в кръг около стожера. Пред нас по шосето скърцаха натоварени коли, из селото се чуваха подвиквания:

— Хайде, Дорчо! Слама, слама, слама!

Хората са ни преварили.

Ние редяхме снопи, мама се обръщаше към небето, където догаряха последните звезди, кръстеше се и шепнеше молитва. Беше тихо и хладно.

— Дано имаме тоя късмет да е хубаво времето — поглеждаше ме тя, — все някак ще го згазиме.

Наредихме всичко, завързах въже на стожера, впрегнах кравата и юнеца, отчупих вършина от дръвника и се провикнах като другите вършачи:

— Хайде, Лисо, ейс, Бичага!...

Гласът ми отекна в близкия дол и ехото отвърна. Зарадвах се. Радвах се и за туй, че първи ден вършеем. Тоя ден в село, макар и работен, хората се чувствуват празнично настроени. Облекат чисти дрехи, мъжете се поизбръснат, жените приготвят по-хубаво ядене. И ние с мама бяхме се постъкмили. Тя беше надянала бяла забрадка, аз — прана рубашка. И пиле заклахме за обед.

Махах пръта, виках по двете добичета, та се обтягаха и извърщаха глави встрани, като да са скарани. Юнето, нали беше още

невпрягано, току залети напред, дръпне се назад, подплаша го аз, то подрипне и потръгне с Лиса. Като грейна слънце, взеха да шумолят сламките. Мама беше доволна. Дано се орони зърното, пък сламата и по-едра да е, Лиса е свикнала. Ще я нагъва зимъс с Бичагата, та дим ще се вдига. Но време ли е като време! Току взеха да изплуват облачета откъм Хайдушки камък. Мама премиташе пръснатите класове, ишкеше кокошките да не пилеят зайрето по тора и по едно време, гледам я, взе да се мръщи. Подпре се на ракивовата метла, която бях приготвил за вършитбата, подигне свляклата се до очите ѝ забрадка и току вдигне глава нагоре, гледа и мълчи. Аз мушках добичетата, грабвах слепена ръкойка, удрях класовете о стожера и зърната пръсвах по сламата. Хвърлях поглед и към мама. Радостта, която грееше отзарана по извехналото ѝ лице, бе потулена с тъмни сенки. Малките облачета се застигаха едно по едно и се сливаха. Над Хайдушки камък се зачерня. Слънцето ту се скрие до половина, ту блесне изцяло. Повее и хлад. Ето че ръснаха няколко капки. Една се лепна на челото ми. Болест да беше свила мама, най-тежка болест, все щеше да остане поне малко кръвчица по лицето ѝ. Сега кръвта съвсем бе изчезнала. На пръст мязаше... Надали щеше да вали силен дъжд, но аз запрях говедата. Грабнахме с мама вили и започнахме да събираме. Завикахме и съседите.

— С късмета сме си, с късмета... Защо вчера не валя, защо оня ден... Но чака ние да завършеем — въздъхна мама, приведе глава и не ме погледна.

Знаех, че ако рукне, ще намокри и сламата, и житото, а после ще трябва да го сушим с дни. Ще кълват кокошките, ще ровят прасетата и я съберем нещо, я не. Ала по въздишките на мама долавях, че тя за друго се тревожи: не тъжеше толкова, че зян ще иде житото и ще гладуваме, колкото, че първият врах е наквасен от дъжд. Тя беше суеверна и смяташе, че мъртвец ще излезе догодина от нашата къща. Туй гризеше като червей измъченото ѝ сърце.

Съседите грабнаха кой вила, кой метла и дорде почнем събирането на сламата и житото, облакът се разкъса на дребни парчета, които ставаха все по-бели и по-бели. Слънцето като че понамигваше и пак поглеждаше с двете си очи. Явно бе, че дъждът се беше разнесъл.

— Така е — насълзи очи мама замахна с вилата по една кокошка и насмалко щеше да я пребие. — Пущинчето му и време. Вална само за пакост.

Разотидоха се съседите. Отидох при мама и я успокоявах да не се кахъри, ала нищо не бе в състояние да я разубеди. Тя само подсмърчаше и тихо си шепнеше:

— Дано да съм аз, че съм стара!... Дано не е от децата!

Разпрегнах добичетата, сложих им сено и запретърсвахме с вилите. Трябваше да разбием сламата, да поочукаме класовете и туй, дето беше заплескано отдолу на хармана, да го лъхне въздух.

— Нещо сили нямам — пъшкеше мама и ровеше като кокошка.

Като че и тия силици, дето имаше, я бяха напуснали. Тъй й беше криво на душата, че като донесе яденето, едва-едва преглъщаше. Аз бях изгладнял и си ядях, като че нищо не беше се случило. Следобед започнахме пак да вършеем. Сламата се понапече и зашумоля. Това беше добър признак. Скоро щеше да се съситни и щяхме да отделяме сламата от житото. Но нали сме си с късмета. Задуха вятър. Отначало леко-леко, па току взе да подига крайните сламки.

— Нека духа, барем лесно ще го отведем! — махна с ръка мама.

Вятърът се усили. Такъв вятър, дето рядко се случва по нашите места през юли. И то вятър — горняк. Духаше откъм плевнята и кошарата. Захвана да вдига цялата слама и да я пилее по плетищата. Мама плесна веднъж-дваж с ръце и започна да къльне вятъра:

— Дано не духнеш, маренлио неден!...

Тя затича към зимника, извлече две черги и ги пъхна в пролуката между плевнята и кошарата. Мама мислеше, че като запушим улея, работата ще тръгне в ред. Ала вятърът не признаваше нищо. Духаше си и над чергите и под тях, идеше и отляво на плевнята, отдето беше съвсем открито. Долетяха и чичо Гочо, и стрина Илица, разпериха черги до сламата — нищо не помага. Мама подтичваше, събираше слама от градежите. Вятърът и нас щеше да отведе нанякъде. Сетих се аз, грабнах един кош и започнах да пренасям с него сламата. Носех я в плевнята. Отървах половината. Тъкмо бяхме решили да събираме житото, а вятърът утихна.

— Те го — каза мама, — отнесе сламата, свърши си работата и престана. Престана, да не можем да отведем...

Помогнаха съседите, сметохме житото, мама направи кръст с лопатата на върха на купчината и подхвърли нагоре една шепа. Както го подхвърли, тъй си падна — и зърна, и плява. Тя захвърли лопатата, запустосва по-ядно и засъбира сламка по сламка от плета и бунещето. Събираше и нареждаше:

— Дали пък не е някой празник днес? Аа — заклима глава и се зачука по челото. — Изкуфяла глава. Брей, сине бре, днеска е обсечене бре! Знам си го аз. Патила съм и други години. Бях се зарекла на тоя ден да не похващам работа, ама де-де. Накара ли те дяволът, заслепи те, та не виждаш. И акъла ти вземе, и ума ти изпие.

Аз се подпрях на стожера и се замислих. Сетне вдигнах глава и погледнах мама. Горката жена. Тя продължаваше да събира сламки в скута си и да ги носи в плевнята.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.